

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2017. gada 1. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Maksājumu kavējumu novēršana komercdarījumos — Direktīva 2011/7/ES — Uz nenoteiktu laiku noslēgti telpu nomas līgumi — Nomas maksas maksājumu kavējumi — Līgumi, kas noslēgti pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām — Valsts tiesiskais regulējums — Šādu līgumu izslēgšana no minētās direktīvas piemērojamības laikā

Lietā C-330/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 16. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 10. jūnijā, tiesvedībā

Piotr Zarski

pret

Andrzej Stadnicki.

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs E. Juhāss [*E. Juhász*], tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*] (referents),

ģenerāladvokāts M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *P. Zarski* vārdā – *B. Stankiewicz* un *Z. Korsak*, kā arī *A. Ostrowska-Maciąg, radcy prawni*,

— Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

— Spānijas valdības vārdā – *M. A. Sampol Pucurull*, pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Patakia* un *A. C. Becker*, kā arī *J. Szczodrowski*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausišanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

* Tiesvedības valoda – poļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Direktīvas 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV 2011, L 48, 1. lpp.) 1. panta 1. punktu, 2. panta 1. punktu, kā arī 3., 6. un 8. pantu un 12. panta 4. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Piotr Zarski* un *Andrzej Stadnicki* par kompensāciju attiecībā uz atgūšanas izmaksām, kas *P. Zarski* radušās, lai atgūtu no *A. Stadnicki* nesamaksātos nomas maksas maksājumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2000/35/EK

- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvas 2000/35/EK par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV 2000, L 200, 35. lpp.) 6. panta 3. punktā ir noteikts:

“Transponējot šo direktīvu, dalībvalstis var neparedzēt:

[..]

- b) līgumus, kas ir noslēgti pirms 2002. gada 8. augusta [..].”

Direktīva 2011/7

- 4 Direktīvas 2011/7 preambulas 12. apsvērumā ir teikts:

“Maksājuma kavējums ir līguma pārkāpums, kas zemās vai nulles nokavējuma procentu likmes un/vai atlīdzināšanas procedūras ilguma dēļ parādniekiem vairumā dalībvalstu ir kļuvis finansiāli izdevīgs. Lai šo tendenci pavērstu pretējā virzienā un atturētu no maksājumu kavējumiem, ir nepieciešama izlēmīga pāreja uz maksājumu tūlītējas veikšanas kultūru, saskaņā ar kuru par redzami netaisnu līguma noteikumu vai praksi vienmēr būtu jāuzskata tas, ka tiek izslēgtas tiesības pieprasīt procentus. Šādai pārejai būtu jāietver arī īpašu noteikumu ieviešana par maksājumu termiņiem un par kreditoriem radušos izmaksu kompensēšanu, un – *inter alia* – par to, ka būtu jāprezūmē, ka ir redzami netaisni izslēgt tiesības uz atgūšanas izmaksu kompensāciju.”

- 5 Saskaņā ar Direktīvas 2011/7 1. panta 1. punktu:

“Šīs direktīvas mērķis apkarot maksājumu kavējumus komercdarījumos, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi veicinot uzņēmumu un jo īpaši [mazo un vidējo uzņēmumu (MVU)] konkurētspēju.”

6 Šīs direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

1) “komercdarījumi” ir darījumi starp uzņēmumiem vai starp uzņēmumiem un publiskām iestādēm, kuru rezultāts ir preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana par atlīdzību;

[..].”

7 Direktīvas 2011/7 6. pantā “Atgūšanas izmaksu kompensācija” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka – ja saskaņā ar 3. vai 4. pantu komercdarījumos kļūst maksājami nokavējuma procenti – kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka vismaz fiksētu summu [40 euro] apjomā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. punktā minētā fiksētā summa ir maksājama bez vajadzības atgādināt un kā kompensācija kreditoram par atgūšanas izmaksām.

3. Papildus 1. punktā minētajai fiksētajai summai kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka saprātīgu kompensāciju par jebkādam atgūšanas izmaksām, kas pārsniedz minēto fiksēto summu un kas radušās parādnieka maksājuma kavējuma dēļ. Tās varētu ietvert izdevumus, kas radušies, *inter alia*, algojot juristu vai parādu piedziņas aģentūru.”

8 Minētās direktīvas 12. panta 4. punktā ir noteikts:

“Transponējot šo direktīvu, dalībvalstis lemj par to, vai to attiecināt uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta.”

9 Šīs pašas direktīvas 13. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Direktīvu 2000/35/EK atceļ no 2013. gada 16. marta, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņu, kad tām minētā direktīva jātransponē savos tiesību aktos un jāpiemēro. Tomēr to turpina piemērot līgumiem, kuri noslēgti pirms minētās dienas un uz kuriem saskaņā ar 12. panta 4. punktu neattiecas šī direktīva.”

Polijas tiesības

10 Polijas tiesību sistēmā Direktīva 2011/7 tika transponēta ar 2013. gada 8. marta Likumu par maksājumu termiņiem komercdarījumos (turpmāk tekstā – “2013. gada 8. marta likums”), kas stājās spēkā 2013. gada 28. aprīlī un ar kuru tika atcelts 2003. gada 12. jūnija Likums par maksājumu termiņiem komercdarījumos.

11 2013. gada 8. marta likuma 4. pantā ir noteikts:

“Šī likuma izpratnē:

“komercdarījums” – līgums, kura priekšmets ir preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana par atlīdzību, ja puses, kas minētas 2. pantā, to noslēdz saistībā ar saimniecisko darbību;

[..].”

12 Minētā likuma 10. pantā ir noteikts:

“1. No dienas, kad kreditoram rodas tiesības uz 7. panta 1. punktā vai 8. panta 1. punktā minētajiem procentu maksājumiem, tas ir tiesīgs no parādnieka bez atgādinājuma kā atgūšanas izmaksu kompensāciju saņemt 40 euro līdzvērtīgu summu, kas ir konvertēta PLN [Polijas zlotos], piemērojot vidējo valūtas maiņas kursu, ko Polijas Valsts banka noteikusi tā mēneša pēdējā darba dienā, kuram seko mēnesis, kurā ir jāveic maksājums.

2. Papildus 1. punktā minētajai summai kreditoram ir tiesības saņemt pamatota apmēra atlīdzinājumu par šo summu pārsniedošām izmaksām, kas tam radušās saistībā ar atgūšanu.

3. Tiesības uz 1. punktā minēto summu izriet no komercdarījuma, ievērojot 11. panta 2. punkta 2. apakšpunkta ierobežojumus.”

13 2013. gada 8. marta likuma 15. pantā ir paredzēts:

“1. Komerccdarījumiem, kas ir noslēgti pirms šī likuma stāšanās spēkā, ir piemērojami līdzšinējie noteikumi.

[..]”

14 Nevienā 2003. gada 12. jūnija Likuma par maksājumu termiņiem komercdarījumos normā – atšķirībā no 2013. gada 8. marta likuma 10. panta 1. punkta – nebija paredzētas kreditora tiesības prasīt fiksētu kompensāciju 40 euro apmērā par veiktajām atgūšanas izmaksām.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 Pamatlietas puses ir uzņēmēji, kas 2010. gada 20. septembrī uz nenoteiktu laiku noslēdza telpu nomas līgumu, saskaņā ar kuru nomnieks *A. Stadnicki* izmantoja iznomātajam *P. Zarski* piederošās biroju telpas, maksājot par to nomas maksu. Iznomātājs pieprasīja nomniekam samaksāt kompensāciju fiksētas summas 40 euro apmērā par izmaksām saistībā ar laiku no 2014. gada 9. aprīļa līdz 2015. gada februārim novēloti samaksāto nomas maksu atgūšanu.

16 Prasību, ko *P. Zarski*, pamatojoties uz 2013. gada 8. marta likuma 10. panta 1. punktu, bija iesniedzis *Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy* (Varšavas rajona tiesa, Polija), minētā tiesa noraidīja tāpēc, ka šis likums – saskaņā ar tā 15. pantā noteikto – nav piemērojams līgumiem, kas noslēgti pirms 2013. gada 28. aprīļa. Par šo nolēmumu *P. Zarski* iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

17 Šī tiesa vispirms vaicā, vai telpu noma ir pakalpojums Direktīvas 2011/7 2. panta 1. punkta un 3. panta izpratnē.

18 Ja uz pirmo jautājumu tiks atbildēts apstiprinoši, iesniedzējtiesa šaubās par to, vai uz nenoteiktu laiku noslēgta telpu nomas līguma gadījumā par komercdarījumu ir uzskatāms pats līgums vai atsevišķais, nošķirtais “darījums”, ko veido katrs nomas maksas maksājums. Tā uzskata, ka šis līgums sastāv no secīgu komercdarījumu virkni veidojošu darbību kopuma. 2013. gada 8. marta likumā par komercdarījumiem patiešām tiek uzskatīti tikai līgumi. Tomēr rodoties šaubas, vai Eiropas Savienības likumdevējs aizsargā tikai tādu tiesisku darījumu kā līgums vai turpretim garantē arī tādu “saimnieciskās darbības subjekta veiktu saimniecisku darījumu” kā samaksu par preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu.

- 19 Iesniedzējtiesas ieskatā no Direktīvas 2011/7 2. panta 1. punkta izriet, ka, lai arī ikviens līgums ir komercdarījums, ne visi komercdarījumi katrā ziņā ir līgumi. Tādējādi no viena pamatlīguma varot izrietēt vairāki atsevišķi komercdarījumi. Turklāt, lai varētu aizsargāt kreditora tiesības komercdarījumā saņemt samaksu bez kavēšanās, minētā aizsardzība būtu jāattiecina ne tikai uz līgumiem vien, bet arī uz komercdarījumiem.
- 20 Ja ar jēdzienu “komercdarījums” būtu jāsaprot atsevišķais, nošķirtais darījums, ko veido katrs nomas maksas maksājums, iesniedzējtiesa vēl prāto, vai dalībvalstis var saskaņā ar Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktu no šīs direktīvas piemērošanas jomas izslēgt nomas līgumus, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta, ja nomas maksas maksājumu nokavējumi rodas pēc minētā datuma.
- 21 Iesniedzējtiesa norāda, ka minētās direktīvas 12. panta 4. punktā ir lietots jēdziens “līgums”, nevis “darījums”, taču virknē citu tās tiesību normu parādās jēdziens “darījums”. Tomēr tā uzskata, ka ir šaubas par to, vai tik Direktīvas 2011/7 mērķis nav aizsargāt atsevišķas pastāvīgās vai periodiskās attiecības un vai tāpēc, interpretējot šīs direktīvas 12. panta 4. punktu, nebūtu jādod priekšroka jaunā likuma tiešas piemērojamības principam.
- 22 Šajos apstākļos *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai telpu noma ir pakalpojums Direktīvas 2011/7 2. panta 1. punkta un 3. panta (kā arī preambulas 2., 3., 7., 11., 18. un 23. apsvērums) izpratnē?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai uz nenoteiktu laiku noslēgta nomas līguma gadījumā par komercdarījumu Direktīvas 2011/7 1. panta 1. punkta, 2. panta 1. punkta un 3., 6. un 8. panta (kā arī preambulas 1., 3., 4., 8., 9., 26. un 35. apsvērums) izpratnē ir uzskatāms pats līgums vai atsevišķais, nošķirtais “darījums”, ko veido katrs nomas maksas maksājums par telpu un pieslēgumu izmantošanu?
- 3) Ja uz otro jautājumu tiek atbildēts, ka komercdarījums ir katrs nomas maksas maksājums par telpu un pieslēgumu izmantošanu, vai Direktīvas 2011/7 1. panta 1. punkts, 2. panta 1. punkts un 12. panta 4. punkts (kā arī preambulas 3. apsvērums) ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstis var izslēgt no [šīs] direktīvas piemērošanas jomas nomas līgumus, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta, ja atsevišķo nomas maksas maksājumu kavēšana notiek pēc minētā datuma?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par otro un trešo jautājumu

- 23 Otrajā un trešajā prejudiciālajā jautājumā, kuri būtu jāizvērtē vispirms un kopīgi, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vai nu samaksas nokavējumus, kas rodas, izpildot līgumu, kas noslēgts pirms 2013. gada 16. marta, dalībvalstis var izslēgt no šīs direktīvas piemērošanas jomas pat tad, ja šie nokavējumi rodas pēc minētā datuma, vai arī šie maksājumi ir komercdarījumi, kuriem minētā direktīva ir noteikti piemērojama laikā.
- 24 Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā dalībvalstīm ir ļauts, transponējot šo direktīvu, lemt par to, vai tās vēlas no šīs direktīvas piemērošanas jomas izslēgt līgumus, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta.

- 25 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa prasības izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satur un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi (spriedums, 2016. gada 18. oktobris, *Nikiforidis*, C-135/15, EU:C:2016:774, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Tā kā Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā nav nekādas atsauces uz dalībvalstu tiesībām, tas ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi. Šāda interpretācija ir jāveic, ņemot vērā gan šīs tiesību normas tekstu, gan tās kontekstu un arī šīs direktīvas mērķi (spriedums, 2016. gada 10. novembris, *Kovalkovas*, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 33. punkts).
- 27 Tādējādi jautājumā par Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punkta formulējumu ir jānorāda, ka tajā Savienības likumdevējs izmanto vārdkoku “līgumiem, kas noslēgti”, nevis citās šīs direktīvas normās lietoto jēdzienu “komercdarījumi”.
- 28 Tāpēc un bez vajadzības šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā noskaidrot, vai jēdziens “komercdarījumi” – kā to, šķiet, uzskata iesniedzējtiesa – var attiekties uz līguma izpildes elementiem, pietiek vien konstatēt, ka Savienības likumdevējs katrā ziņā ir parūpējies šo vārdu nekādi neizmantojot, tam Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā nosakot dalībvalstīm atzīto tiesību apjomu.
- 29 Tātad, izvērtējot šīs tiesību normas formulējumu, ir secināms, ka, izmantodams vārdkoku “līgumiem, kas noslēgti”, Savienības likumdevējs ir vēlējis ļaut dalībvalstīm līgumattiecības, kas noslēgtas pirms 2013. gada 16. marta, no Direktīvas 2011/7 piemērošanas jomas izslēgt visā to kopumā, ieskaitot no šīm līgumattiecībām vēlāk izrietošās tiesiskās sekas.
- 30 Šo interpretāciju apstiprina arī attiecīgās tiesību normas konteksts, konkrēti, Direktīvas 2011/7 13. panta tvērums.
- 31 Proti, ar šo 13. pantu no 2013. gada 16. marta tiek atcelta Direktīva 2000/35, tomēr paredzot, ka minētā direktīva joprojām ir piemērojama tiem līdz minētajai dienai noslēgtajiem līgumiem, kuriem Direktīva 2011/7 nav piemērojama saskaņā ar tās 12. panta 4. punktu.
- 32 No tā izriet, ka gadījumā, ja kāda dalībvalsts ir izmantojusi tai Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā atzītās tiesības, līgumiem, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta, joprojām – pakārtoti Direktīvas 2000/35 6. panta 3. punkta b) apakšpunkta atrunai – ir piemērojama šī pēdējā minētā direktīva, tostarp arī attiecībā uz vēlāk no šiem līgumiem izrietošajām tiesiskajām sekām, neraugoties uz to, ka šī pēdējā minētā direktīva ar šo pašu norādīto dienu ir principā atcelta. Šajā gadījumā Direktīva 2011/7 nav piemērojama šādu līgumu tiesiskajām sekām, kas rodas pēc 2013. gada 16. marta, jo šīm sekām nevar vienlaikus būt piemērojamas gan Direktīvas 2000/35, gan Direktīvas 2011/7 tiesību normas.
- 33 No iepriekš izklāstītā izriet, ka prasījumiem par maksājumiem, kas bija jāveic pēc 2013. gada 16. marta, Direktīvas 2011/7 normas nevar būt piemērojamas, ja līgums, saskaņā ar kuru šie maksājumi ir jāveic, ir noslēgts pirms minētā datuma un attiecīgā dalībvalsts ir izmantojusi Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā paredzētās tiesības.
- 34 Tāpēc uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka samaksas nokavējumus, kas rodas, izpildot līgumu, kas noslēgts pirms 2013. gada 16. marta, dalībvalstis var izslēgt no šīs direktīvas piemērošanas jomas pat tad, ja šie nokavējumi rodas pēc minētā datuma.

Par pirmo jautājumu

- 35 Ņemot vērā uz otro un trešo jautājumu sniegto atbildi, uz pirmo jautājumu nav jāatbild.
- 36 Proti, tā kā pamatlietā aplūkotais līgums ir noslēgts pirms 2013. gada 16. marta un Polijas Republika ir izmantojusi Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punktā paredzētās tiesības, minētajam līgumam šī direktīva nevar būt piemērojama laikā, un tādējādi nav jānoskaidro, vai tas ir izslēdzams arīdzan no šīs direktīvas materiālās piemērošanas jomas.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 37 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Direktīvas 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos 12. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka samaksas nokavējumus, kas rodas, izpildot līgumu, kas noslēgts pirms 2013. gada 16. marta, dalībvalstis var izslēgt no šīs direktīvas piemērošanas jomas pat tad, ja šie nokavējumi rodas pēc minētā datuma.

[Paraksti]